Három hónap szeretet – három nyelven

A görög polgárháború (1946–1949) borzalmai elől 1948 és 1950 között mintegy 3500 gyermeket menekítettek Magyarországra. A Nyugat-Makedónia falvaiból érkezett görög gyerekeket a magyar társadalom rokonszenvvel és együttérzéssel fogadta. 1949-ben százötvenöten a gyermekotthon helyett tótkomlósi szlovák családoknál tölthették a nyarat. Mindez röviddel a település életét alapvetően megváltoztató csehszlovák-magyar lakosságcsere után történt. A vendéglátó családok meleg szeretettel, gondoskodással fogadták a görög gyermekeket és tíz felnőtt kísérőjüket. A három hónap alatt mély emberi kapcsolatok alakultak ki, melyek sok esetben egy életen át fennmaradtak. A Tótkomlós Barátainak Köre Egyesület ennek emlékére állította össze a „Három hónap szeretet – Tri mesiace lásky – Τριμηνων αγαπη" című, magyar-szlovák-görög nyelvű kiállítás anyagát.

2013. április 27-én, Tótkomlóson megszervezték az egykori gyerekek és a befogadó családok leszármazottainak baráti találkozóját. A találkozó s a későbbi fotókiállítás létrehozásában is elévülhetetlen érdemei vannak *Bottás* Jánosnénak (született Kukucska Zsuzsanna) és *Akritidu* Szofiának. A tíz panelből álló fényképtárlaton azt a régi nyarat próbálták felidézni, láthatók voltak a befogadó családok, a vendég gyerekek, de későbbi felvételek is, melyek a megszületett barátságok továbbélését bizonyítják. A kiállítást 2015 októberében első ízben a tótkomlósi közönség láthatta, majd a tárlat vándorútra indult. Mi az Országos Idegennyelvű Könyvtár rendezvénytermében találkoztunk vele, innen Szegedre, a Nemzetiségek Házába vitték tovább, de Szlovákiába és Görögországba is eljuttatják majd a szervezők. *Hollerné Racskó* Erzsébet, a Baráti Kör, valamint az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke és segítői további dokumentumokat gyűjtenek és dolgoznak fel.

A budapesti megnyitón Hollerné Racskó Erzsébet mutatta be Tótkomlóst. Beszélt a kiállítás elkészüléséről, történeteket mondott el a családok és a gyermekek éltéből, melyeket fényképekkel s háromnyelvű szövegekkel dokumentáltak. A műsorban felléptek és nagy sikert arattak: *Agod* Alíz szlovák népdalénekes, valamint *Smuk* Tamás és *Sztavropulosz* Nikolaosz, a görög Mydros zenekar tagjai (képeinken).

Bajtai László felvételei

Tótkomlós történetéből

270 éve, 1746. április 24-én megérkezett Komlós-pusztára az első 80 szlovák evangélikus család és megteremtette a mai település alapjait. 1900–ban már 10 235 lakosa volt, ebből 9 050, azaz közel 90 százalékuk szlovák. A Békés megyei Közlöny ezt írta 1902–ben: „Ez adatokból kitünőleg legrosszabbul halad a magyarositás Tótkomlóson, ahol a lakosság 47% nem tud magyarul… utánna következik a szlovák települések közül Szarvas 36%-al, Békéscsaba 32%-al, Kondoros 17%-al, Mezőberény, Szentandrás 10%-al… A fentebb megnevezett községek magyarositására kell tehát, mégpedig a megjelölt irányban sulyt helyeznünk, az iskolák magyarrá tételével, különösen az iskolák államositásával s 10 év mulva bizonynyal sokkal kedvezőbb eredményeket állapithatunk meg e téren a jövő népszámlálás nyomán". 70. évfordulója van a csehszlovák-magyar lakosságcsere egyezmény aláírásának is. A lakosságcsere alapjaiban változtatta meg Tótkomlós demográfiai összetételét: Tótkomlósról 939 család, összesen 3254 fő döntött a szlovákiai letelepedés mellett, míg mindössze 400 szlovákiai magyar család, azaz mintegy 1500 betelepülő érkezett a helyükre.

A település 1993-ban városi rangot kapott.

A 2011-es népszámlálás adatai szerint 6 547 lakosból 1 292 szlovák nemzetiségű – így is a legerősebb és a legaktívabb szlovák közösséggel rendelkező települések egyike ma Magyarországon. A kétnyelvűség megőrzéséért több civil szervezet, a helyi szlovák önkormányzat és az Országos Szlovák Önkormányzat által fenntartott kétnyelvű nemzetiségi óvoda és iskola tevékenykedik. A múlt emlékeit több helytörténeti gyűjtemény őrzi és mutatja be. Tótkomlós híres fúvószenekarral rendelkezik. Az elmúlt évtizedekben folyamatos elvándorlás tapasztalható a településről, az elvándoroltak alapították meg 30 évvel ezelőtt a Tótkomlósi Baráti Kört, bejegyzett civil szervezetként.

A fotó, melyet a Tótkomlóson 2015 októberében bemutatott kiállítás meghívójára is kiválasztottunk, a 10 éves Hondromatidu Katinát és a vendéglátó család fiát, Pokorádi Istvánt ábrázolja. Katina két testvére, Anasztasziosz és Rigasz szintén Tótkomlóson vendégeskedett. Előbbit Karkus János, utóbbit Kancsó Pál családja látta vendégül. Katina Budapesten él.

Gondos szemek figyelik a fürdőző görög gyermekeket a tótkomlósi strandon

A családi kép a Thomaidisz testvéreket, a 11 éves Jorgoszt és a 8 éves Marikát vendégül látó Oravecz és Acsai családot ábrázolja. Marika sokgyermekes család utolsó élő tagja.

A fotó a Kakataki nővéreket és a Szeleczki házaspárt ábrázolja. A két testvér két családnál vendégeskedett. Tóth János családjánál az akkor 11 éves Thália, Szeleczki Páléknál pedig a 12 éves Eftimia. A befogadó „mamák" testvérek voltak. A Kakataki nővérek Magyarországon élnek és addig, amíg éltek a befogadó „mamák", rendszeresen jártak Tótkomlósra.

Georgia Pandangelu 9 éves kislányt Ifj. Tóth Mátyás és felesége fogadta be. Később Szlovákiába került, de jelenleg Athénban él. Bár sosem látták egymást, a befogadó szülők lányaival tartja a kapcsolatot. Csehül illetve szlovákul kommunikálnak.

Akritidu Szofia nevelőszüleivel, Kirschner Mártonnal és feleségével, Kirschner Mártonné született Gyivicsán Zsuzsannával. A gyermektelen Kirschner házaspár szerette volna örökbe fogadni a 9 éves Szofit, akit a feleség nővére kislánya játszótársának szántak. A nevelőanya fiatalon meghalt, de a fiával, Misivel és a nővére kislányával, Marikával Szofia jelenleg is tartja a kapcsolatot.

A tótkomlósi nyaralásra érkezett görög gyerekek csoportja a magyar iskola udvarán 1949 májusában